

## ЛІТЕРАТУРА

1. Аксарина И. Ю. Педагогические условия адаптации выпускников школ на этапе перехода от общего к высшему профессиональному образованию: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / И. Ю. Аксарина; Курганский гос. ун-т. - М., 2006. - 19 с.
2. Барасій М.В., Брилін Є.Б. Музично-естетична культура в контексті теорії та практики виховання школярів. // [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/104/17662-formuvannya-muzichno-kulturi-shkolyariv-yak-suchasna-problema-xudozhno>
3. Бочарова В.Г., Гурьянова М.П. Стратегия модернизации сельского образовательного социума // В.Г. Бочарова, М.П. Гурьянова / Педагогика. – 2005. – № 8. – С. 32-38.
4. Конюхов Н. И. Словарь-справочник практического психолога / Н. И. Конюхов. - Воронеж: Модэк, 1996. - 224 с.
5. Кузьмінський А.І. Педагогіка у запитаннях і відповідях : навчальний посібник для вузів / Анатолій Іванович Кузьмінський, Віталій Лукич Омеляненко . – Київ : Знання, 2006 . – 311 с. .
6. Лантух Н. И. Педагогические условия формирования информационной культуры у старшеклассников в системе «лицей-вуз»: автореф. дис. на соискание научн. степени канд. пед. наук: спец. 13.00.01 / Н. И. Лантух; Северо-Кавказский гос. техн. ун-т. - Ставрополь, 2006. - 23 с.
7. Тверезовська Н., Філіппова Л. Сутність та зміст поняття «педагогічні умови» // Ніна Тверезовська, Любов Філіппова, / Педагогіка – нова педагогічна думка // [Електронний ресурс] режим доступу до ресурсу: <http://www.stationline.org.ua/pedagog/106/19146-sutnist-ta-zmist-ponyattya-pedagogichni-umovi.html>
8. Філософський словник / За ред. В. І. Шинкарука. – 2 вид., перероб. і доп. – К.: Головна редакція УРЕ, 1986. - 800 с.

*Коломієць Р.*

*Науковий керівник – доц. Стельмащук З.М.*

## **ЕТАПИ РОЗВИТКУ МУЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ СІЛЬСЬКОЇ МОЛОДІ КІНЦЯ ХІХ ПОЧАТКУ ХХІ СТ. (НА МАТЕРІАЛІ СІЛ БУЦНІВ ТА ОСТРІВ ТЕРНОПІЛЬСЬКОГО РАЙОНУ)**

Роль мистецької освіти в житті селян важко переоцінити. В сільському середовищі початкового означеного періоду вона починалася від науки в дяка, який навчав дітей молитися, рахувати, співати, а також читати церковні книги. Вже в кінці 18 ст. Єпископ М. Шадурський наказував парохам заснувати в селах школи-дяківки, які мали бути недалеко церкви і перебувати під опікою парохів.[2. 98] Загальновідомо з історичних джерел, що Польська влада вела політику на знищення української культури, ополячення населення, звуження сфери вжитку української мови ліквідації шкіл і всього, що стояло на захисті українства. Та всі ці заходи на теренах Галичини і в тому числі в даних сільських місцевостях натикалися на великий спротив населення, що об'єднувалося і створювало громадські та просвітницькі організації, молодь вступала до спортивно – виховного товариства «Луг» і «Пласт». Не байдужими були і старші люди, що підтримували молодих і паралельно створювали товариства «Рідна школа», «Просвіта», «Сільський господар», членами якого були майже всі громадяни села. Головною метою всіх цих об'єднань став захист культури, свідомості обрядів, мови, пісні та релігії свого народу. Вже на початку ХХ ст. в даній місцевості були створені і працювали гуртки: хоровий, танцювальний, духовий оркестр і театральна самодіяльна група. Спільно односельчани відзначали роковини визначних людей, а також історичні події українського народу, читали книжки, вивчали історію та географію рідного краю.

З кінця ХІХ століття до початку Другої світової війни свою прогресивну культурно-просвітницьку місію на теренах Галичини успішно несла «Просвіта». Як відомо перший загальний збір цієї важливої для України громадської організації відбувся у Львові 8 грудня 1868 року.

У 1896 році в с. Буцнів було закладено читальню «Просвіта». До активізації національної свідомості селян, а зокрема, молоді особливо багато праці, старань і зусиль доклав тодішній парох села отець Ізидор Глинський. Завдяки якому місцева читальня збирала мешканців села не тільки у вихідні чи свята, а й майже кожного вечора. Активність місцевої філії «Просвіти» особливо поживалося наприкінці 1920 –х років. Про це свідчать дослідники: «Цікавою формою пізнання суспільно – політичного життя на той час було читання лекцій, які ще називали «відчитами». У різні роки їх проводив отець Ізидор Глинський, Микола Кулинич, Василь Курилас, інженер Володимир Лукомський, Євген Лукомський, а також Йосиф Костів і Василь Мокрій. Темі їх виступів не обмежувалися локальними проблемами, а давали кваліфіковану оцінку масштабних подій у контексті розвитку тогочасного світу. Селяни слухали лекції «Дещо про освіту», «Про культурний доробок людства», «Природа на услугах людини», « Порівняння праці людини з працею машини», «Про голод в Україні», « Різні новини світу», «Шевченко і його творчість». [1. 104]. Також в с. Буцнів зорганізувалася жіноча секція, яка мала на меті культурно підняти місцеве жіноцтво, організатором цієї секції була Лукомська Текля. Потім цю справу продовжила у 1932 році Марія Кулинич. А у 1935 році базі цієї секції виникла філія «Союзу українок». «Про те, що буцнівська молодь була соціально активною і цікавилась суспільним життям, згадує Богдан Новосядлий, свідчить і той факт, що у часи розвитку місцевої «Просвіти» 1931 рік у її рядах перебували 162 активісти 109 чоловіків і 53 жінки.»[1, 105] Можна констатувати, що у хатах-читальнях даних сіл вже в той час мали місце певні культурно-мистецькі заходи: вечорниці, театральні постановки, календарно-обрядові дійства.

У Буцневі, наприклад, театральний гурток з двадцяти аматорів, за свідченням Богдана Новосядлого, діяв у продовж багатьох років. Ним керували Іван Зварич, сільський дяк Микола Мельничук, який водночас керував місцевим хором. Хор, в основному, судячи з світлин того часу, складався, з молоді села, концертував не тільки в с. Буцнів, але й в селах: В. Лука, Серединки, Острів. За виручені кошти з таких виступів бібліотека при читальні поповнювалась книжковими фондами. Завдяки таким культурно-мистецьким заходам вже у 1935р. число книг бібліотеки, якою на той час завідував місцевий житель Роман Рижук, зросло, як свідчать джерела, до 670 шт.

У 30 роках функціонував духовий оркестр, який був великою гордістю для села, що також діяв при читальні «Просвіти» Його диригентами були Ілько а потім Василь Ярмуш. [2] Духовий оркестр був укомплектований повним складом інструментів дерев'яні, мідні, ударні. У «Просвіті» репетиції проводились за таким розкладом:

- Понеділок - репетиція хору;
- Вівторок - репетиція оркестру;
- П'ятниця - Зведена репетиція хору з оркестром;
- Неділя - виступи.

Можна констатувати, що «Просвіта» у селах Буцнів та Острів була потужним проукраїнським культурним центром навколишніх сіл у період від кінця ХІХ до 1939р. ХХ ст. Протягом цих 70 років в селах Буцнів та Острів була найвища вершина культурної діяльності, це була кульмінація в усіх колективах та гуртках. За цей період було багато визначних постатей для всієї України таких як: Ізидор Глинський, Богдан Антків, історик Мирон Кордуба. Цей період можна віднести до першого етапу розвитку музичної культури молоді досліджуваного сільського середовища.

Під час Другої світової війни від 1939 р. товариство «Просвіта» припинила свою діяльність і по завершенню її не змогла відновитись. Хоча з приходом радянської влади, звичайно, музична культура займала певне місце в сільському обиході. Тодішній владі була вигідна культурна діяльність «тільки в правильному ідеологічному руслі» з комуністичними та партійними ідеями. Створюються піонерські та комсомольські організації. «Велика роль відводилася установам культури в справі навчання населення, які не отримали початкової освіти. Створювалися пункти «лікнеп». З метою розширення політичної пропаганди в клубах стали проводитися мітинги, мітинги-концерти, лекції, доповіді, вечори запитань і відповідей та ін.» [3] Наступний етап розвитку музичної культури сільської молоді означених сільських громад припадає на початок 70 років ХХ ст. У 1970 році відбувається активна хвиля підйому аматорських колективів цих сіл. У с. Буцнів в Будинку культури починає працювати керівник художньої самодіяльності відмінник народної освіти України Іван Плішко. Ним було створено багато колективів таких як хор хлопчиків «Дзвіночок», вокальний ансамбль «Веснянка», Хор старшокласників «Орлятко», жіночий вокальний ансамбль учителів «Освітнянка», чоловічий вокальний ансамбль вчителів «Дуб», ансамбль «Народні музики». Для цих колективів він підбирав цікавий репертуар, сам писав музичні твори: «Пісня про Буцнів», «Не кажи нікому» на слова Олександра Богачука. «Буду я навчатись мови золотой» на слова Андрія Малишка, «Пісня юних туристів» на слова Марії Шершун.

Колективи художньої самодіяльності виступали в селах Острів, Велика Лука, Серединках, Хатках, Мишковичах, Настасові, Плотичі, Малому Ходачкові, Великих Бірках, Великому Глибочку. Забойках, у Тернополі, на районних, обласних, конкурсах. Так, у 1972р на республіканському огляді – конкурсі хор «Дзвіночок» виборов диплом І ступеня. В Будинку культури с. Буцнів щорічно проводились концерти до календарно обрядових свят, патріотичних дат, Шевченківські свята, «Українські вечорниці» «Нумо хлопці!», «Нумо Дівчата!», КВК. Складала сценарії і постановкою свят займалася вчитель – методист, відмінник народної освіти Віра Плішко. Крім цього вона керувала драматичним гуртком, де втілила в життя чимало музичних вистав: «Лісова пісня» Лесі Українки, «Наталка Полтавка» І. Котляревського та ін.

Наприкінці 80-х та протягом 90-х років, в силу суспільно-економічних перетворень, спостерігається поступове зниження активності та інтересу молоді до культурно-мистецького життя краю. Почали згортати свою активну діяльність аматорські колективи, припинили роботу районні та обласні огляди-звіти самодіяльних художніх колективів.

Наступним етапом розвитку музичної культури сільської молоді досліджуваної територіальної громади є початок ХХІ ст. Починаючи з 2001 р. Почали відновлювати свою роботу творчі колективи : народний хор «Журавка», танцювальний колектив «Острівчаночка». Розпочала функціонування кімната-музей Василя Ярмуша. У 1993р відкрилась дитяча музична школа, яка стала осередком культурно-мистецького життя підростаючого покоління.

На сьогоднішній день розвитком молоді і залучення їх до культурного простору цих сіл залишається загально - освітня школа, Острівська музична школа, клуб, та Будинок культури с. Буцнів. Великий вклад в розвиток культури молоді вносять парохі церков і безпосередньо прихожани церков. Аналізуючи творчу активність сучасної молоді з впевненістю можна сказати, що саме відношення до мистецтва а також смаки кардинально змінилися від попереднього покоління. З приходом у наше життя різних «ІТ» технологій молодь в будь якій місцевості стала швидко та доступно поглинати різні світові музичні напрямки і стилі. Сучасна молодь

та музика ця тема набирає великих обертів у соціальних мережах до прикладу один із архівів блогу. У процесі виховання молоді одним з важливих чинників є музика.

У сучасному світі досить просто знайти улюблених виконавців - необхідний лише доступ в Інтернет.

Не так давно було проведено соціопитування серед молоді чотирьох країн: Казахстану, Польщі, Росії та України. Опитування показало, що сьогодні найбільш затребуваною музикою є жанр «поп». Рок знаходиться на другому місці, а третю сходинку розділили хаус і реп. Музичні жанри найчастіше поповнюються різними напрямками, які також знаходять своїх слухачів.

За даними недавнього опитування, сучасна молодь в середньому слухає музику близько чотирьох годин на добу, майже третя частина - близько п'яти годин, а 30% віддають музиці менше п'яти годин на добу. Близько години на день музику слухають лише 5% молодих людей. Значно збільшилася армія меломанів з появою «гаджетоманам». Музику зараз слухають за допомогою таких пристроїв, як плеєри, телефони та ін. Автоматизація повідомлень сьогодні досягла таких висот, що навіть здійснюючи рядовий телефонний дзвінок, можна почути не банальні гудки або голос диктора, а улюблену мелодію. Інтернет-ресурси щоденно збільшують свою значимість. Телебачення і радіо набагато рідше використовуються для цих цілей, але все ж найбільше часу приділяється саме радіотрансляції. Деякі з жителів нашої країни по 2-3 години на день слухають радіо. На території СНД все більше проявляється комерціалізація в музичній сфері діяльності, особливо це стосується розвитку поп-музики. Багатьом відомо, що даний жанр музики дуже далекий від звання музичного мистецтва, і швидше являє собою масовий сурогат. У сучасних підлітків вельми різноманітні музичні захоплення - ними охоплені абсолютно всі жанри від сучасних рок-груп і до симфонічних творів. <http://muzykajakumyslukchaemo.blogspot.com/2017/> Молодь ставить критично до будь якого музичного твору особливо до виконання його, не сприймання нечистого співу «какофонії» критикує не художнє виконання твору, критичне ставлення до себе велику кількість молоді відмовляється брати участь у самодіяльності вважаючи що мистецтвом повинні займатися найобдарованіші. Чого не можна сказати про минуле покоління які цінністю вважають, виконати твір, і завдання ставлять перед собою вивчений текст і гучне виконання твору.

**Висновок:** За результатами дослідження ми виявили три основні етапи розвитку музичної культури молоді означених сіл.

Першим етапом є час з кінця XIX століття до початку другої світової війни, коли були утворені і функціонували громадські товариства та просвітницькі організації: «Просвіта», «Рідна школа», «Луг», «Пласт» та ін., в яких активну участь брали священик: о. Ізидор Глинський, головою товариства «Просвіта» був Дмитро Кліщ, а секретарем Андрій Басняк.

Другий етап припадає на період від початку 50 років до кінця XX ст. Він характеризується активною хвилею підйому і розвитком колективів художньої самодіяльності. Окрім «старих», відроджених колективів (хору, драматичного гуртка ) були створені нові художні колективи: хореографічний ансамбль малі вокальні форми дуети, тріо, квартети, в яких брали участь різновікові категорії жителів не тільки означених, але й ближніх сіл. Заснування у 1993 дитячої музичної школи дало поштовх до активної культурно-мистецької діяльності школярів. Утворені творчі колективи жіночий вокальний ансамбль «Калина» під орудою Бородея С. Д., ансамбль бандуристів «Дивоструни» керівник Атаманчук Л. В. дитячий духовий оркестр, мішаний хор та ансамбль бандуристів. Значно вплинули на розвиток музичної культури сільської молоді. Велика кількість концертів, обрядових масових заходів і дійств свідчить про активність молоді в культурному і мистецькому житті означених сіл.

Третім етапом розвитку музичної культури сільської молоді є початок XXI ст. В цей період активного функціонування ІТ-технологій, соціальних мереж стан музичної культури молоді виходить на новий етап. Аматорська художня творчість зазнає вікових змін. Більшість художніх колективів переходить на базу ДМШ, в клубі та Будинку культури залишаються традиційні аматорські колективи, в яких бере участь, в основному, старше покоління сільчан. Відбувається зміщення центру культури і мистецтва з клубів до ДМШ.

#### ЛІТЕРАТУРА.

1. Бекесевич Богдан Антоній Рекула завжди пам'ятає про Буцнів. Стенограма радіо замальовки.//Тернопільське обласне радіо. – 2005.-6 трав.
2. Новосядлий Б.Т Буцнів. Екскурс у минуле на хвилях любові: Іст.-краєзн. нарис // Б. Новосядлий. — друге вид., перероб. і доп. — Тернопіль.: Джура, 2006. — С.
3. <http://www.studentu.ru>
4. Пастушенко Т. Діяльність греко-католицьких священиків с. Буцнів кінця IX – XX ст.: дипломна робота з історії Церкви / Тарас Пастушенко, Тернопільська вища духовна семінарія ім. Патріарха Й. Сліпого. – Тернопіль, 2016. – 112 с.
5. Смоляк О. Музичні традиції родини Антківих (с. Острів Тернопільського району Тернопільської області). Монографія. – Тернопіль: Вид-во ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2016. – 124с.
6. <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:iXKuq6a4MHEJ:ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/10097/1/16.pdf+&cd=1&hl=uk&ct=clnk&gl=ua&client=firefox-b>
7. Садовенко С. М. Самодіяльна художня творчість: культурологічні аспекти концептуалізації / С. М. Садовенко // Культура і сучасність. – 2014. – № 1. - С. 53-60. – Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis\\_2014\\_1\\_12](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Kis_2014_1_12).